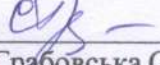

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри
проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни
«Психологічна допомога жертвам насильства»,
що викладається в межах ОПП «Психологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальності 053 «Психологія»
2021 рік вступу

Львів 2021

Силабус курсу «Психологічна допомога жертвам насильства»

Назва дисципліни	Психологічна допомога жертвам насильства
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, кафедра психології, вул. Коперника, 3, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 психологія шифр – ПП2.1.2.01(3)
Викладачі курсу	Дідковська Лариса Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	http://filos.lnu.edu.ua/employee/didkovska-larysa-ivanivna електронна пошта: larysa.didkovska@lnu.edu.ua
Консультації по курсу	Відбуваються дистанційно за попередньою домовленістю
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про курс	Курс «Психологічна допомога жертвам насильства» є дисципліною вільного вибору студентів із циклу професійної та практичної підготовки, яка викладається протягом 3 і 4 семестрів в обсязі 7,5 кредитів (3 семестр – 3,5 кредити, 4 семестр – 4 кредити) (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс «Психологічна допомога жертвам насильства» знайомить студентів з психологічними аспектами феномену насильства, особливостями профілактики його виникнення та психологічної роботи з кривдниками і жертвами насильства. Об'єктом вивчення дисципліни є насильство як соціально-психологічне явище. Предметом вивчення є види насильства, особистість кривдників (агресорів) і методи психологічної корекції у роботі з ними, особистість різних категорій (вікових і цільових) осіб, які стають жертвами різних видів насильства та методи психологічної допомоги їм, напрямки психологічної профілактики різних видів насильства.
Мета та цілі курсу	Метою курсу є ознайомлення студентів з особливостями роботи психолога із жертвами насильства. Завдання курсу: сформувані у студентів адекватні сучасному рівню знань уявлення про види насильства, психологію жертви та кривдника, ознайомити із сучасними методами психологічної допомоги в ситуації насильства та його профілактики, розвинути навички психологічної допомоги жертвам насильства.
Література для вивчення дисципліни	Основна: <ul style="list-style-type: none"> ● Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с. ● Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (Науково-практичний коментар) / за ред. О. М. Рудневої. Х.: Східно-регіон. центр гуман.-осв. ініціатив, 2005. 160 с.

- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року №2789-III // <http://www.rada.gov.ua>
- Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21 серпня 2001 року №2558-III // <http://www.rada.gov.ua>
- Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. К.: ФОП Нічога С.О., 2020. 196 с.
- Кузан Г., Гордієнко Н. Превенція домашнього насильства в Україні: проблеми та перспективи // Молодь і ринок. 2021. №3 (189). С. 128-133.
- Ломакіна О.В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. №1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_20
- Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.
- Малкина-Пых И.Г. Психология поведения жертвы. М.:ЭксМо, 2006. 1008 с.
- Ольховик М.В., Дядюша А.Р. Фактори існування домашнього насильства в Україні // IV Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. Том 1. С.128-130.
- Ревть А.Б., Гук О.В. Сучасні підходи до питання насильства щодо дітей в Україні // Збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки». 2021. Випуск 95. С. 70-77.
- Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с.
- Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005.
- Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / за заг. ред. О. Кочемировської. К.: вид-во ФОП Клименко Ю. Я., 2010. 372 с.

Додаткова:

- Алексеева И.А., Новосельский И.Г. Жестокое обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь. М.: Генезис, 2006. 256 с.
- Боднар А.Я., Павленко С.С. Деякі аспекти вивчення проблеми насильства в сім'ї на сучасному етапі // Наукові записки НаУКМА. 2008. Т. 84. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 69-72.

- Виявлення, попередження і розгляд випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: метод. матеріали для працівників освіти / авт.-упор.: С. Буров, І. Дубиніна, Ю. Онишко, Л. Смилова, М. Ясиновська. К.: Видав. дім «КАЛИТА», 2007. 36 с.
- Головкін Б.М. Соціально-психологічний портрет особи сімейно-побутового злочинця // Вісн. Запорізьк. юрид. ін-ту. 2001. №1. С. 189-198.
- Емельянова Е.В. Женщина в беде. Программа работы с жертвами домашнего насилия. СПб., 2008.
- Журавлева Т.М., Сафонова Т.Я., Цымбал Е.И. Помощь детям-жертвам насилия. М.: Экс-Мо, 2006.
- Короленко Ц.П., Донских Т.А. Семь путей к катастрофе: деструктивное поведение в современном мире. Новосибирск, 1991. 224 с.
- Кочемировська О. Можливості виявлення та попередження насильства в сім'ї: основні поняття. Х.: НТМТ, 2008. 44 с.
- Краснова О.В., Лидерс А.Г. Социальная психология старения. М.: Академия, 2002. 288 с.
- Кузнецов М.Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя // Вісник пенітенціарної асоціації України. 2019. №1 (7). С. 136-144.
- Ложкин Г.В. Информационно-психологическая безопасность личности // Персонал. 2002. №3. С. 78-81.
- Магдисюк Л.І. Теоретико-емпіричні межі поняття ейджизму у психології // Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2013. №3. С. 167-173.
- Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике. СПб.: Речь, 2002. 255 с.
- Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання / Укладачі: А.В. Запорожцев, А.В. Лабунь та інші. Київ, 2012. 246 с.
- Одинцова М.А. Многоликость «жертвы» или немного о Великой манипуляции (Система работы, диагностика, тренинги). М.: МПСИ, Изд-во «Флинта». 2010. 256 с.
- Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47.
- Оржеховська В.М., Федорченко Т.Є. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх. Черкаси: вид-во. Чабаненко Ю., 2008.
- Попередження насильства в закладах освіти: методичний посібник для педагогічних працівників. / Скорбун І., Слободян Т. (упоряд.). К.: Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2020. 104 с.
- Психология и лечение зависимого поведения / под ред. С. Даулинга. М.: Независимая фирма «Класс», 2007. 232 с.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Романовська Л.І., Василенко О.М. Соціально-психологічний стан жінок, які стали жертвами насильства в сім'ї // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2020. Випуск 1 (46). С. 197-200. ● Савинов В.А. Геронтологические проблемы. М: Янус-К, 2008. 69 с. ● Харламова І. Попередження домашнього насильства над дітьми // Соц. педагог. 2010. № 12. С. 23-33. ● Хасина А. Женщины, домашнее насилие, стресс // Насилие и социальные изменения. 2000. №2. С. 70-77. ● Хассен С. Освобождение от психологического насилия: деструктивные культы, контроль сознания, методы помощи. СПб.: Прайм-Еврознак, 2001. ● Христенко В.Е. Психология поведения жертвы. Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. 416 с. ● Цымбал Е.И. Жестокое обращение с детьми: причины, проявления, последствия. М.: Генезис, 2006. 207 с.
Тривалість курсу	2 семестри (3 і 4)
Обсяг курсу	<p>225 годин: 64 години аудиторної роботи (32 години лекційних і 32 години семінарських занять) та 161 година самостійної роботи, із яких:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● у 3 семестрі – 32 години аудиторної роботи (16 годин лекційних і 16 годин семінарських занять) та 73 години самостійної роботи (усього – 105 годин) ● у 4 семестрі – 32 години аудиторної роботи (16 годин лекційних і 16 годин семінарських занять) та 88 годин самостійної роботи (усього – 120 годин)
Очікувані результати навчання	<p>В результаті вивчення даного курсу студент повинен: знати основні психологічні категорії насильства; основні поняття віктимології; психологію кривдника і жертви; наслідки пережитого насильства для різновікових та різноцільових категорій жертв; правила надання психологічної допомоги жертвам різних видів насильства; основні правила ненасильницької комунікації та основи асертивної поведінки; особливості профілактики насильства різних видів та психологічної допомоги його жертвам; вміти діагностувати різні види насильства над різними категоріями жертв, зокрема – над дітьми, жінками і людьми похилого віку; ефективно надавати психологічну допомогу жертвам та можливим свідкам різних видів насильства у різних вікових та цільових групах; розробляти програми психологічної профілактики насильства над дітьми, жінками і людьми похилого віку; проводити корекцію деструктивної поведінки кривдника; ефективно протистояти насильницьким впливам, виявляти маніпулятивний вплив, асертивно протистояти психологічному тиску.</p> <p>Курс передбачає формування такої <i>інтегральної компетентності</i>, як здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.</p>

Курс спрямований на формування таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8 Навички міжособистісної взаємодії

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

СК1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5 Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК8 Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9 Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10 Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання:

ПР1 Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР5 Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР9 Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11 Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12 Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16 Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17 Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Ключові слова	Насильство, жертва, кривдник (агресор), агресивна поведінка, ненасильницька комунікація, асертивність і асертивна поведінка, психопрофілактика насильства, насильство над жінками, дітьми, людьми похилого віку, психологічні наслідки пережитого насильства, терор, маніпуляції, психологічний тиск, психологічне насильство у суспільстві.
Теми	Додаток (Схема курсу)
Формат курсу	Очний (лекції та практичні заняття)
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: модульні тести, письмове та усне опитування, перевірка самостійної роботи студентів, перевірка практичних робіт. Підсумковий: письмовий залік (тестові завдання) у 4 семестрі
Пререквізити	Теоретичний та практичний зміст курсу «Психологічна допомога жертвам насильства» тісно пов'язаний та базується на наступних дисциплінах: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психотерапії», «Клінічна психологія», «Психодіагностика».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, семінарські заняття з груповим обговоренням, розгорнутими бесідами, груповими дискусіями, розбір кейсів, практичні завдання з обговоренням на семінарських заняттях, самостійна робота.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер
Критерії оцінювання	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: <ul style="list-style-type: none"> ● поточна успішність протягом обох семестрів – максимально 50 балів (визначається як середня арифметична оцінка успішності в обох семестрах; протягом <u>кожного</u> семестру студент має можливість отримати 40 балів за участь у семінарських заняттях, виконання кейс-завдань та інших практичних завдань до тем і їх представлення на семінарах (по 5 балів за кожне) і 10 балів за написання контрольної модульної роботи) ● залікова робота (в кінці 4-го семестру) – 50 балів. <p>Жодні форми академічної недоброчесності не толеруються</p>
Питання до підсумкового контролю (заліку)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку вивчення проблеми насильства в психології. 2. Види і категорії насильства. Групи ризику. 3. Роль телебачення і преси у проблемі насильства в суспільстві. 4. Ненасильницька комунікація як чинник психопрофілактики насильства. 5. Маніпуляція та психологічний тиск. Маніпулювання особистістю і контроль свідомості. 6. Психопрофілактика психологічного насильства в суспільстві. 7. Агресивна поведінка як основа насильства.

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Алкоголь та наркотики як фактор підвищення ризику насильства. 9. Психологія кривдника. 10. Психологія жертви насильства. 11. Психологічні особливості жертв різних видів насильства. 12. Жорстке поводження з дітьми: основні методологічні, практичні та правові аспекти. 13. Сексуальне зловживання дітьми: терапевтичні, клінічні та соціальні підходи. Виявлення та клінічна оцінка. 14. Допомога дітям, що стали жертвами жорсткого поводження. 15. Індивідуальна та групова терапія дітей, що стали жертвами насильства. 16. Психопрофілактика насильницької поведінки над дітьми. 17. Психологія кривдника в ситуації фізичного та сексуального насильства над жінкою. 18. Психологія жертви в ситуації фізичного та сексуального насильства над жінкою. 19. Оцінка стану жінки, що постраждала від насильства. 20. Допомога жінкам в ситуації фізичного насильства. 21. Основні стратегії психологічної допомоги жінкам – жертвам насильства. 22. Психопрофілактика насильства над жінками. 23. Насильство над людьми похилого віку: діагностика, оцінка, психологічна допомога і профілактика 24. Психологія тероризму. Психологічна допомога жертвам терору.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж./дата/ год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Матеріали	Література	Завдання, год.	Термін виконання
3-й семестр						
Змістовний модуль 1. Загальна характеристика насильства. Основні положення психології кривдника та жертви. Загальні напрямки психопрофілактики насильства						
1 тиждень 2 год. 2 тиждень 2 год.	Тема 1. Проблема насильства в сучасному суспільстві <i>Сучасна статистика різних видів насильства в Україні і в світі. Віктимологія: історія і сучасність. Основні поняття віктимології. Види насильства. Цикл насильства. Причини насильства і фактори ризику</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Боднар А.Я., Павленко С.С. Деякі аспекти вивчення проблеми насильства в сім'ї на сучасному етапі // Наукові записки НаУКМА. 2008. Т. 84. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 69-72. 2) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с. 3) Закон України "Про попередження насильства в сім'ї" від 15 листопада 2001 року №2789-III // http://www.rada.gov.ua 4) Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" від 21 серпня 2001 року №2558-III // http://www.rada.gov.ua 5) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 6) Ольховик М.В., Дядюша А.Р. Фактори існування домашнього насильства в Україні // IV Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Національний авіаційний університет. Київ, 2021. Том 1. С.128-130. 7) Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом
3 тиждень 2 год. 4 тиждень 2 год.	Тема 2. Загальні напрямки психопрофілактики насильства в сучасному українському суспільстві <i>Специфіка первинної, вторинної і третинної профілактики насильства. Роль мас-медіа в профілактиці та пропаганді насильства</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Боднар А.Я., Павленко С.С. Деякі аспекти вивчення проблеми насильства в сім'ї на сучасному етапі // Наукові записки НаУКМА. 2008. Т. 84. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 69-72. 2) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом

				<p>3) Закон України "Про попередження насильства в сім'ї" від 15 листопада 2001 року №2789-III // http://www.rada.gov.ua</p> <p>4) Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" від 21 серпня 2001 року №2558-III // http://www.rada.gov.ua</p> <p>5) Кузан Г., Гордієнко Н. Превенція домашнього насильства в Україні: проблеми та перспективи // Молодь і ринок. 2021. №3 (189). С. 128-133.</p> <p>6) Ломакіна О.В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. №1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_20</p> <p>7) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p> <p>8) Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47.</p> <p>9) Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с.</p>		
<p>5 тиждень 2 год.</p> <p>6 тиждень 2 год.</p>	<p>Тема 3. Ненасильницька комунікація як чинник психопрофілактики насильства <i>Психологія стосунку «кривдник – жертва». Агресивна поведінка як фактор насильства (компоненти агресивної поведінки, види агресивної поведінки за мотивами агресії). Адиктивна поведінка та роль залежностей у насильстві (етапи формування адиктивного процесу, психологічні особливості людини, схильної до формування адикцій, особливості uzалежнених осіб, які можуть бути чинником прояву насильства). Асертивна поведінка як чинник профілактики насильства (теорія ненасильницької комунікації М. Розенберга, складові асертивної поведінки, особливості</i></p>	<p>Лекція</p> <p>Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)</p>	<p>презентація, навчально-методичні матеріали</p>	<p>1) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.</p> <p>2) Короленко Ц.П., Донских Т.А. Семь путей к катастрофе: деструктивное поведение в современном мире. Новосибирск, 1991. 224 с.</p> <p>3) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p> <p>4) Психология и лечение зависимого поведения / под ред. С. Даулинга. М.: Независимая фирма «Класс», 2007. 232 с.</p> <p>5) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005.</p>	<p>Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)</p>	<p>Згідно з розкладом</p>

	<i>асертивних осіб, правила асертивної поведінки за М. Смітом)</i>					
7 тиждень 2 год.	Тема 4. Психологічне насильство в суспільстві: маніпуляції та психологічний тиск <i>Маніпуляція та психологічний тиск. Маніпулювання особистістю і контроль свідомості</i>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Ложкин Г.В. Информационно-психологическая безопасность личности. <i>Персонал</i> . 2002. №3. С. 78-81. 2) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 3) Одинцова М.А. Многоликость «жертвы» или немного о Великой манипуляции (Система работы, диагностика, тренинги). М.: МПСИ, Изд-во «Флинта». 2010. 256 с. 4) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005. 5) Хассен С. Освобождение от психологического насилия: деструктивные культы, контроль сознания, методы помощи. СПб.: Прайм-Еврознак, 2001.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом
8 тиждень 2 год.		Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)				
9 тиждень 2 год.	Тема 5. Агресивна поведінка як основа насильства <i>Поняття агресії. Види агресії. Теорії агресії. Агресія як набута соціальна поведінка. Атмосфера у сім'ї як джерело агресії у дітей. Вплив демонстрації моделей агресивної поведінки на агресивність дітей</i>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Антонян Ю.М. Теория человеческой агрессии: почему жестоки люди. М.: Юнити-Дана: Закон и право, 2015. 311 с. 2) Ениколопов С.Н., Кузнецова Ю.М., Чудова Н.В. Агрессия в обыденной жизни. М.: РОССПЭН, 2014. 494 с. 3) Оржеховська В.М., Федорченко Т.Є. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх. Черкаси: вид-во. Чабаненко Ю., 2008.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом
10 тиждень 2 год.		Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)				
11 тиждень 2 год.	Тема 6. Психологія кривдника <i>Психологічний портрет особи, яка вчиняє насильство. Психологічні особливості неповнолітніх кривдників</i>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Головкин Б.М. Соціально-психологічний портрет особи сімейно-побутового злочинця // Вісн. Запорізьк. юрид. ін-ту. 2001. №1. С. 189-198. 2) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 3) Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике. СПб.: Речь, 2002. 255 с. 4) Оржеховська В.М., Федорченко Т.Є. Профілактика девіантної поведінки	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом
12 тиждень 2 год.		Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)				

				неповнолітніх. Черкаси: вид-во. Чабаненко Ю., 2008. 5) Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с. 6) Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / за заг. ред. О. Кочемировської. К.: вид-во ФОП Клименко Ю. Я., 2010. 372 с.		
13 тиждень 2 год. 14 тиждень 2 год.	Тема 7. Психологія «жертви» <i>Типи жертв. Соціально-психологічна типологія жертв (Д.В. Рівман).</i> <i>Класифікація жертв на основі характеру і міри вираженості особистісних якостей особи, які визначають її індивідуальну схильність до віктимності (Д.В. Рівман).</i> <i>Класифікація жертв насилля на основі характеристик мотивації провідної віктимної активності особистості (В.А. Туляков. Види віктимності. Формування віктимності: теорії і моделі (теорія віктимності як результату порушеного особистісного розвитку, теорія способу життя (the lifestyle / exposure theory) (Michael J. Hindelang, Michael R. Gottfredson and James Garofalo), модель міжособистісної віктимізації, модель насильства в сім'ї, теорія віктимологічного конфлікту, гендерна модель насильства)</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Малкіна-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 2) Малкіна-Пых И.Г. Психология поведения жертвы. М.: Эксмо, 2006. 1008 с. 3) Одинцова М.А. Многоликость «жертвы» или немного о Великой манипуляции (Система работы, диагностика, тренинги). М.: МПСИ, Изд-во «Флинта». 2010. 256 с. 4) Христенко В.Е. Психология поведения жертвы. Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. 416 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (9 год.)	Згідно з розкладом
15 тиждень 2 год. 16 тиждень 2 год.	Тема 8. Психологічні особливості жертв різних видів насильства <i>Особливості сприймання жертви.</i> <i>Поведінка жертв у різних фазах скоєння насильства. Поведінка жертв сексуального насильства. Жертви психологічного і фізичного насильства.</i> <i>Закономірності поведінки заручників</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення, модульна контрольна робота)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Кузнецов М.Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя // Вісник пенітенціарної асоціації України. 2019. №1 (7). С. 136-144. 2) Малкіна-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 3) Малкіна-Пых И.Г. Психология поведения жертвы. М.: Эксмо, 2006. 1008 с. 4) Одинцова М.А. Многоликость «жертвы» или немного о Великой манипуляции (Система	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття, підготовка до модульної контрольної роботи (10 год.)	Згідно з розкладом

				<p>работы, диагностика, тренинги). М.: МПСИ, Изд-во «Флинта». 2010. 256 с.</p> <p>5) Романовська Л.І., Василенко О.М. Соціально-психологічний стан жінок, які стали жертвами насильства в сім'ї // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2020. Випуск 1 (46). С. 197-200.</p> <p>6) Христенко В.Е. Психологія поведінки жертви. Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. 416 с.</p>		
4-й семестр						
Змістовний модуль 2. Насильство над різними категоріями жертв: діагностика та оцінка, психологічна допомога і психопрофілактика						
1 тиждень 2 год.	<p style="text-align: center;">Тема 9. Насильство над дітьми: діагностика та оцінка <i>Види і форми насильства над дітьми. Фактори ризику і причини жорстокого поведіння з дітьми. Визначення та діагностика насильства над дітьми</i></p>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	<p>1) Алексеєва І.А., Новосельський І.Г. Жестокоє обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь. М.: Генезис, 2006. 256 с.</p> <p>2) Виявлення, попередження і розгляд випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: метод. матеріали для працівників освіти / авт.-упор.: С. Буров, І. Дубиніна, Ю. Онишко, Л. Сміслова, М. Ясиновська. К.: Видав. дім «КАЛИТА», 2007. 36 с.</p> <p>3) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.</p> <p>4) Малкіна-Пых І.Г. Психологіческая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p> <p>5) Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47.</p> <p>6) Ревть А.Б., Гук О.В. Сучасні підходи до питання насильства щодо дітей в Україні // Збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки». 2021. Випуск 95. С. 70-77.</p> <p>7) Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с.</p> <p>8) Цымбал Е.И. Жестокоє обращение с детьми: причины, проявления, последствия. М.: Генезис, 2006. 207 с.</p>	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (11 год.)	Згідно з розкладом
2 тиждень 2 год.			Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)			
3 тиждень 2 год.	<p style="text-align: center;">Тема 10. Допомога дітям – жертвам насильства</p>	Лекція	презентація, навчально-	<p>1) Алексеєва І.А., Новосельський І.Г. Жестокоє обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь. М.: Генезис, 2006. 256 с.</p>	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка	Згідно з розкладом

<p>4 тиждень 2 год.</p>	<p><i>Основні принципи психологічної допомоги дітям, які стали жертвами насильства. Кризова інтервенція в ситуації насильства над дітьми. Умови та етапи індивідуальної психотерапевтичної роботи з дітьми-жертвами насильства. Основні принципи групової психотерапевтичної роботи з дітьми, які стали жертвами насильства</i></p>	<p>Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)</p>	<p>методичні матеріали</p>	<p>2) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с. 3) Журавлева Т.М., Сафонова Т.Я., Цымбал Е.И. Помощь детям-жертвам насилия. М.: Эксмо, 2006. 4) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 5) Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47. 6) Ревть А.Б., Гук О.В. Сучасні підходи до питання насильства щодо дітей в Україні // Збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки». 2021. Випуск 95. С. 70-77. 7) Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с. 8) Цымбал Е.И. Жестокое обращение с детьми: причины, проявления, последствия. М.: Генезис, 2006. 207 с.</p>	<p>до семінарського заняття (11 год.)</p>	
<p>5 тиждень 2 год.</p> <p>6 тиждень 2 год.</p>	<p>Тема 11. Психопрофілактика дитячого насильства в сім'ї і суспільстві <i>Особливості психопрофілактики насильства над дітьми. Первинна, вторинна і третинна профілактика насильства над дітьми. Розвиток асертивності дітей та впевненості в собі як чинник профілактики дитячого насильства</i></p>	<p>Лекція</p> <p>Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)</p>	<p>презентація, навчально-методичні матеріали</p>	<p>1) Алексеева И.А., Новосельский И.Г. Жестокое обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь. М.: Генезис, 2006. 256 с. 2) Виявлення, попередження і розгляд випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: метод. матеріали для працівників освіти / авт.-упор.: С. Буров, І. Дубиніна, Ю. Онишко, Л. Сміслова, М. Ясиновська. К.: Видав. дім «КАЛИТА», 2007. 36 с. 3) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с. 4) Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (Науково-практичний коментар) / за ред. О. М. Рудневої. Х.: Східно-регіон. центр гуман.-осв. ініціатив, 2005. 160 с. 5) Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. К.: ФОП Нічога С.О., 2020. 196 с.</p>	<p>Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (11 год.)</p>	<p>Згідно з розкладом</p>

				<p>6) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p> <p>7) Онищенко Ю.В. Насильство в сім'ї: стан та проблеми // Педагогіка толерантності. 2001. №3-4 . С. 39-47.</p> <p>8) Попередження насильства в закладах освіти: методичний посібник для педагогічних працівників. / Скорбун І., Слободян Т. (упоряд.). К.: Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2020. 104 с.</p> <p>9) Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика. Одеса: Ветаком, 2003. 220 с.</p> <p>10) Цымбал Е.И. Жестокое обращение с детьми: причины, проявления, последствия. М.: Генезис, 2006. 207 с.</p>		
7 тиждень 2 год.	<p>Тема 12. Насильство над жінками: форми, фактори ризику та наслідки <i>Види і форми насильства над жінками. Фактори ризику і причини жорсткого поводження з жінкою. Наслідки насильства над жінками</i></p>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	<p>1) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.</p> <p>2) Кочемировська О. Можливості виявлення та попередження насильства в сім'ї: основні поняття. Х.: НТМТ, 2008. 44 с.</p> <p>3) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p> <p>4) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005.</p> <p>5) Хасина А. Женщины, домашнее насилие, стресс // Насилие и социальные изменения. 2000. №2. С. 70-77.</p> <p>6) Хассен С. Освобождение от психологического насилия: деструктивные культы, контроль сознания, методы помощи. СПб.: Прайм-Еврознак, 2001.</p>	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (11 год.)	Згідно з розкладом
8 тиждень 2 год.		Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)				
9 тиждень 2 год.	<p>Тема 13. Допомога жінкам в ситуації насильства <i>Основні принципи психологічної допомоги жінкам – жертвам домашнього насильства. Психологічна робота з жінками, які стали жертвами сексуального насильства. Особливості групової роботи з жінками, які зазнали</i></p>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	<p>1) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.</p> <p>2) Емельянова Е.В. Женщина в беде. Программа работы с жертвами домашнего насилия. СПб., 2008.</p> <p>3) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с.</p>	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (11 год.)	Згідно з розкладом
10 тиждень 2 год.		Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)				

	<i>насильства. Діяльність кризових центрів і притулків для жінок – жертв домашнього насильства</i>			4) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005. 5) Хасина А. Женщины, домашнее насилие, стресс // Насилие и социальные изменения. 2000. №2. С. 70-77.		
11 тиждень 2 год. 12 тиждень 2 год.	Тема 14. Психопрофілактика насильства над жінками <i>Загальні особливості профілактики насильства над жінками. Первинна, вторинна і третинна профілактика насильства над жінками</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с. 2) Емельянова Е.В. Женщина в беде. Программа работы с жертвами домашнего насилия. СПб., 2008. 3) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 4) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005. 5) Хасина А. Женщины, домашнее насилие, стресс // Насилие и социальные изменения. 2000. №2. С. 70-77.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття (11 год.)	Згідно з розкладом
13 тиждень 2 год. 14 тиждень 2 год.	Тема 15. Насильство над людьми похилого віку: діагностика, оцінка, психологічна допомога і профілактика <i>Види і форми насильства над людьми похилого віку. Фактори ризику і причини жорсткого поводження з людьми похилого віку. Визначення та діагностика насильства над людьми похилого віку. Психологічна допомога людям похилого віку, які стали жертвами насильства. Профілактика насильства над людьми похилого віку</i>	Лекція Семінар (бесіда, дискусія, групове обговорення, модульна контрольна робота)	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Кочемировська О. Можливості виявлення та попередження насильства в сім'ї: основні поняття. Х.: НТМТ, 2008. 44 с. 2) Краснова О.В., Лидерс А.Г. Социальная психология старения. М.: Академия, 2002. 288 с. 3) Магдисюк Л.І. Теоретико-емпіричні межі поняття ейджизму у психології // Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2013. №3. С. 167-173. 4) Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Эксмо, 2005. 960 с. 5) Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. СПб., 2005. 6) Савинов В.А. Геронтологические проблемы. М: Янус-К, 2008. 69 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття, підготовка до модульної контрольної роботи (11 год.)	Згідно з розкладом
15 тиждень 2 год. 16 тиждень 2 год.	Тема 16. Психологія тероризму. Психологічна допомога жертвам терору <i>Визначення, історія виникнення, види та сучасні форми тероризму. Психологічна структура терористичної діяльності.</i>	Лекція	презентація, навчально-методичні матеріали	1) Агаєв Н.А., Карпов М.О., Сфімов В.В. Сучасний тероризм – причини і прояви. К.: «Молода нація», 2005. 109 с.	Опрацювання рекомендованої літератури, виконання завдання до теми,	Згідно з розкладом

	<p><i>Особистість терориста. Рекомендації щодо дій при загрозі здійснення терористичного акту. Віктимологія терору. Психологічна допомога жертвам терору</i></p>		<p>2) Антонян Ю.М. Типология и причины терроризма. М.: Издательство «Щит-М», 2000. 237 с. 3) Канцір В.С. Мотивація терористичної діяльності в сучасних умовах // Митна справа. 2009. №4. Ч. 2. С. 127-132. 4) Канцір В.С. Політико-психологічні особливості міжнародного тероризму // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. Одеса: Юридична література, 2009. Вип. 47. С. 313-319. 5) Канцір В.С. Психолого-правовий портрет особи терориста. Митна справа. 2009. №5. Ч. 2. С. 86-92. 6) Канцір В.С. Тероризм у сучасному глобалізаційному просторі: філософсько-правовий вимір. Львів: Край, 2011. 558 с. 7) Ольшанский Д. Психология терроризма. СПб.: Питер, 2002. 288 с. 8) Основы военной педагогики и психологии / И.Ю. Лепешинский [и др.]. Омск: Изд-во ОмГТУ, 2011. 179 с. 9) Солодовнікова Х.К. Соціально-психологічний портрет сучасного терориста // Вісник Національного університету оборони України. 2014. №3(40). С. 326-333.</p>	<p>підготовка до заліку (11 год.)</p>	
--	--	--	---	---	--